Şehadet Sevdalısı

BERÂ B. MÂLİK

Radiyallahu Anhu

رُبَّ أَشْعَثَ أَغْبَرَ ذِي طِمْرَيْنِ لاَ يُؤْبَهُ لَهُ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لأَبَرَّهُ مِنْهُمْ الْبَرَاءُ بْنُ مَالِكٍ

"Nice saçı, başı dağınık ve insanlar tarafından önemsenmeyen kişiler vardır ki eğer bir hususta dua etseler Allah mutlaka onları doğrular ve onların sözlerini kabul eder. İşte Bera b. Malik onlardandır."

(Tirmizi, *Menâkıb*, 128)

"Ey Müslümanlar! Bugün artık sizin için Medine diye bir yer yoktur. Yalnızca sizin için Allah ve Cennet vardır."

Berâ b. Mâlik (ra)

(İbn Sa'd, *Tabakât*, IV, 380)

Adı	Berâ b. Malik
Anlamı	Ayıptan, kusurdan beri olmak, uzaklaşmak
Künyesi	Ehû Enes/ *Enes'in kardeşi*
Lakabı	Tespit edilemedi.
Baba Adı	Malik b. Nadr b. Damdam
Anne Adı	Ümmü Süleym/Rümeysa bint Milhan
Kabilesi	Neccaroğulları/ Hazrec
Doğum Yeri	Medine
Doğum Yılı	Nübüvvet yılı/ Miladî, 610
İslam'a Girişi	Hicrî 1. yıl
Sohbet Süresi	10 yıl
Rivayeti	Birkaç tane
Savaşları	Hendek, Hudeybiye, Yemame, İran Fetihleri vs.
Görevleri	Askerlik
Vefat Yeri	Tüster/İran
Vefat Yılı	Hicrî, 20/ Miladî, 641
Vefat Yaşı	31

Şehadet Sevdalısı
BERÂ B. MÂLİK
(Radiyallahu Anhu)

Berâ b. Mâlik ve Karaman

Bu bahiste Asr-ı Saâdet'in çok ama çok farklı bir simasına misafir olacağız. Karaman'ın nasibi Berâ b. Mâlik oldu. Hz. Berâ'nın Karaman için seçilmesinin elbette bazı sebepleri var. O sebepleri sizlerle paylaşmak isterim.

Birincisi: Eski ismi Larende[1] olan Karaman'ın, kelime anlamı: "Esmer, zayıf, ama yağız delikanlı" demektir.[2] Bugün Berâ b. Mâlik'i bize anlatan kaynaklarda aynen böyle bir tarif verirler. Esmer, zayıf; ama cesur, kahraman, korkusuz bir yiğit...[3] Bu anlam birlikteliklerinden dolayı Karaman'da Hz. Berâ diyeceğiz.

İkincisi: Karaman çok eski bir yerleşim yeridir. Tarihçiler, yazılı tarihini M.Ö. 5000-6000 yıllara kadar götürürler.[4] Bu kadar eski bir yerde, sahâbenin eskimez bir duası olan şehadet duasını bir sahâbî üzerinden anlatmak istedik. Bu iş için de en güzel isimlerden biri hiç şüphesiz Hz. Berâ olabilirdi; bundan dolayı o seçildi.

Üçüncüsü: Karaman tarih boyunca birçok medeniyete, devlete ev sahipliği yapmış, birçok ilim ve kültürün merkezi olmuştur. Annesi Ümmü Süleym, Mersin'in nasibi oldu; istedik ki büyük oğlu Berâ'yı da hemen yanı

[1] Gümüşçü, Osman, *XVI. Yüzyılda Larende (Karaman) Kazâsında Yerleşme ve Nüfus*, s. 32.
[2] Doğan, Mehmet, *Büyük Türkçe Sözlük*, s. 712.
[3] İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe*, I, 362; İbn Abdilberr, *el-İstiâb*, I, 238.
[4] Nurcan Denktaş, *Dünden Bugüne Karaman Tarihi*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1992 s. 10.

başında anlatalım; işte bundan dolayı da Karaman'da Berâ b. Mâlik diyeceğiz.

Rabbim hakkı ile anlatmayı/anlamayı ve aktarmayı, hepimize ise hakkı ile anlamayı ve istifade edip, hayatlarımızı bu güzel mesajlar çerçevesinde imar ve ihya etmeyi nasip etsin. Hz. Berâ'nın aşkını, aşkımız; sevdasını sevdamız, duasını duamız, yolunu ise yolumuz kılsın.

Yiğit Bir Anne, Yiğit Bir Evlat

Berâ b. Mâlik, Medineli, ensârdan... Hazrec kabilesinden, Neccaroğlu ailesinden.[5] Neccaroğulları, Efendimiz'in (sas) babası Abdullah'ın dayılarıdır. Efendimiz'in (sas) dedesi Abdülmuttalib'in babası Haşim onlardan bir hanım olan Selma bint Amr ile evlenmiş;[6] bu evlilikten asıl ismi Şeybe olan Abdumuttalib doğmuş; daha sonra Haşim ticari bir sefer için gittiği Gazze'de vefat etmişti. Onun için Araplar Filistin'in Gazze şehrine *Gazzet-ü Haşim* derler.[7] Efendimiz'in (sas) dedesi olan Abdulmuttalib'in 13 oğlu olmuştu. Onlardan biri olan Abdullah, 25 yaşlarında Âmine validemiz ile evlenmiş, Âmine validemiz hamile iken, dayılarını ziyaret etmek için o günkü ismi Yesrib olan Medine'ye gelmiş ve burada hastalanarak vefat etmişti. O günler Nabığa'ya ait bir bahçenin içerisine defnedilmişti.[8] O bahçe şimdilerde, Mescid-i Nebevi'nin içindedir... Yani Efendimiz (sas) ile babası aynı yerde metfundurlar; bu da kader-i ilahinin bir tecelisidir. İşte Berâ, Efendimiz'in (sas) babasının dayıları olan Neccar oğullarına mensuptur.

Babası Mâlik b. Nadr b. Damdam; İslâm'ın pak mesajlarına yetişmesine rağmen inadının kurbanı olarak Müslüman olmaz. Ailesinin müslüman oluşuna da çok sinirlenir; çeker Şam'a gider. Ya Şam'da ya yolda bir saldırıya uğrayarak müşrik olarak ölür. [9]

---

[5] İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 161; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe*, I, 362; İbn Abdilberr, *el-İstiâb*, I, 238.
[6] Bkz. Muhammed Emin Yıldırım, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü*, s. 64, 65.
[7] Muhammed Emin Yıldırım, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü*, s. 30.
[8] Muhammed Emin Yıldırım, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü*, s. 26, 27.
[9] İbrahim Canan, "Enes b. Mâlik*, *DİA*, XI, 234; İbn Hacer, *el-İsâbe*, IV, 2705.

Annesi, İslâm'ın yüz akı olan hanımlardan biridir. Ümmü Süleym künyesi ile meşhurdur. Asıl ismi Rümeysa bint Milhan'dır. Bambaşka bir hanımdır. Kıbrıs'ın manevi fatihi Ümmü Haram'ın kız kardeşidir. Bi'r-i Mâune hadisesinde şehit olmuş Haram b. Milhan[10] ve Süleym b. Milhan'ın[11] kız kardeşidir. O bir teslimiyet kahramanıdır. [12]

Ümmü Süleym'in Mâlik Nadr'dan iki erkek çocuğu olmuştu. Bunlardan büyüğünün adı Berâ, küçüğünün adı ise Enes'tir. Enes'i tanımayanınız yoktur değil mi? Enes b. Mâlik, din binasının teşekkülünde önemli bir rolü olan çok mühim bir şahsiyettir. O, Efendimiz'den (sas) bize tam 2286 tane hadis rivayet etmiştir.[13] İşte Berâ b. Mâlik, Enes b. Mâlik'in abisi idi. Aralarında sadece 2 yaş vardı. Berâ'nın doğum tarihi miladî 610, Enes'in doğum tarihi 612 idi. [14]

Anneleri Ümmü Süleym, Efendimiz (sas) daha Medine'ye gelmeden kendi kabilesinden olan Es'ad b. Zürâre'nin ellerinden iman şerbetini içmişti. İmanla tanışır tanışmaz, kocasından gizli bir şekilde iki oğluna da bu yeni dini öğretmiş onları da imana taşımıştı. Efendimiz (sas) Medine'ye hicret edince; Ümmü Süleym gelip ona biat etmişti. O günler bakmıştı ki o büyük teslimiyet hanımı, herkes Efendimiz'e (sas) bir şeyler hediye ediyor; ama Ümmü Süleym'in elinde avucunda hiçbir şey yok. O günler 10 yaşında olan küçük oğlu Enes'in elinden tutup Efendimiz'e getiriyor ve: "Ya Resûlullah! Bunu benim size bir hediyem olarak kabul edin. Sizin hizmetinizde bulunsun!" deyip Enes'i, Efendimiz'e (sas) hediye ediyor. Hani derler ya; 'eti senin kemiği benim' diye... Ümmü Süleym, eti de senin, kemiği de senin diyor; ama bunu laf olarak da değil, gerçekten diyor ve Hanne validemiz nasıl ki

[10] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 587, 588; İbn Hacer, *el-İsâbe,* I, 363-364; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe,* I, 712-713; İbn Abdilberr, *el-İstiâb,* I, 395-396.

[11] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 588-589; İbn Hacer, *el-İsâbe,* I, 763; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe,* II, 546; İbn Abdilberr, *el-İstiâb,* II, 208, 209.

[12] İbn Sa'd, *Tabakât,* X, 429-442; İbn Hacer, *el-İsâbe,* IV, 2705- 2706; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe,* VII, 333-334; İbn Abdilberr, *el-İstiâb,* IV, 494.

[13] İbn Hazm, *Cevâmiu's-Sîre,* s. 257.

[14] İbn Sa'd, *Tabakât,* IV, 381; V, 342; Muhammed Emin Yıldırım, *Hz. Peygamber'in (sas) Albümü,* s. 402.

karnında doğmamış bebeği olan Meryem'i mabede adamıştı ise Ümmü Süleym de Enes'i öyle adıyor.[15] O günler Enes 10, Berâ 12 yaşlarında...

Herkesin Bir Derdi Var, Berâ'nın da Bir Derdi Var

Kısa bir müddet sonra Ümmü Süleym validemiz ensârın yiğit isimlerinden biri olan Ebû Talha ile evleniyor. Berâ o güne kadar annesi ile beraberdir. Annesi evlenince Berâ da gelir Suffa'ya yerleşir ve o muhteşem mektebin talebelerinden biri olur. Daha 12- 13 yaşlarında iken yüreğine bir şehadet aşkı düşer; hele iki dayısı (Haram ve Süleym b. Milhan) Bi'r-i Mâune'de şehit olunca artık Berâ için şehadet arzusu çok farklı bir noktaya varır. O her daim *Rezzak olan Allah'tan rızık olarak şehadet isteyen bir yiğit* olur.

Rabbimizin Esma-i İlâhiyesi içerisinde Rezzak ism-i celili aklımıza gelse; onun rızık olarak bize bahşettiği binlerce nimeti hatırlarız değil mi? İşte yediklerimiz, içtiklerimiz, giydiklerimiz, sahip olduklarımız, mal, mülk, evlat, eş, aş ne varsa binlerce şeyin bize Rezzak olan Rabbimiz tarafından bahşedildiğini hatırlarız. Peki, kaçımız şehadeti en büyük rızık olarak hatırlar ve Rezzak olan Allah'tan bu büyük rızka sahip olmak için canı gönülden gerçekten elde etmek için ister durur ve dualarının başına bu rızkı koyar.

"Allahümme erzükni'ş-şehadeten fi sebilik/ Allah'ım beni yolunda şehadet ile rızıklandır." [16] Duası budur Berâ'nın. O, Rezzak olan Allah'tan rızık olarak hep şehadeti isteyip durmuştur ve işin neticesinde de daha henüz yaşı 30'a merdiven dayadığında da bu büyük sevdasına kavuşmuştur.

Bedir Gazvesi olacağı sırada Berâ 14 yaşlarındadır. Gelip Efendimiz'in (sas) önünde orduya dâhil edilmesi için gözyaşları dökmüştür.; Ama Efendimiz (sas) askerî seferlere 15 yaşından küçükleri kabul etmediği için onu da geri göndermiştir. Ağlaya ağlaya Berâ geri dönmüş; ama dilindeki şehadet duasını hiç eksik etmemiştir. Bir yıl sonra o artık 15 yaşlarında bir delikanlıdır; Uhud'un mücahitlerinden biri olacaktır ve o günden sonra Efendimiz

[15] İbn Sa'd, *Tabakât*, V, 342, 343; İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 79, 80; İbn Esîr, *Usd'ü'l-Ğâbe*, I, 294, 295; İbn Abdilberr, *el-İstiâb*, I, 197, 198.

[16] Beyhakî, *el-İ'tikad ve'l-Hidâye*, I, 315.

(sas) hangi seferde, hangi gazvede varsa o da hep ön saflarda yerini alacaktır. Sadece savaşlarda değil, Hudeybiye'de Rıdvan beyatında el verecektir, Veda Haccı'nda o güzel manzaraya bizzat şehadet edecektir; yani Efendimiz (sas) nerede ise Berâ da Enes ile birlikte orada olacaktır. [17]

Aynı anneden, aynı babadan olmalarına rağmen -gerçi bazı kaynaklar babalarının bir, annelerini farklı olarak gösterirler, annesinin adının Semha olduğunu idda ederler;[18] ama bu doğru değildir. Annesinin Ümmü Süleym olması kuvvetle muhtemeldir. Böyle olmasına rağmen, yani aynı babanın ve aynı annenin çocukları olmasına rağmen Berâ ile Enes birbirlerine hiç benzemezler. Enes b. Mâlik ilme düşkün biridir; bir alimdir; fetva verecek kadar ilimde derinleşmiş biridir.[19] Ama Berâ, kifayet miktarı ilmi ancak öğrenmiştir; ama onun asıl işi askerliktir; savaş meydanlarında bir arslan gibi kükremektir. O bir rahle insanı değil, cihad insanıdır. Enes gibi ilim adamı değil, bilek adamı idi. Çok cesurdur, korkusuzdur, cengâverdir; hesap kitap yapmadan düşmanın içine dalan bir askerdir. Öyle ki Halid b. Velid Müslüman olduktan sonra Berâ hep Halid'in yanında, hep onun sağındadır; tam Halid'in isteği gibi bir askerdir. O öyle korkusuzdur ki bir gün Hz. Ömer onun hakkında Halid'e şöyle bir mektup yazmak zorunda kalacaktır: *"Berâ'yı komutan olarak atama, ondan asker olarak istifade et. Çünkü onun cesareti askere zayiat verebilir."*[20]

Cesaretine Hayranım!

Hz. Ömer, Berâ'yı çok iyi tanıyordu. Bir gün Medine'de Hz. Ömer, ashâbın ileri gelenleri ile, komutanlık yapmış bazı askerlerle el-Cezire topraklarının fethi için istişareler yapıyor. el-Cezire malum olduğu üzere Anadolu

[17] İbn Sa'd, *Tabakât,* IV, 380; İbn Hacer, *el-İsâbe,* I, 162, 163; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe,* I, 363, 364; İbn Abdilberr, *el-İstiâb,* I, 237-238.

[18] İbn Hacer, *el-İsâbe,* I, 161.

[19] Sahâbe içerisinde fetva verebilecek kadar ilme sahip olanların kimler olduğu âlimlerimiz tarafından tespit edilmiştir. Bu konuda sayılarda bazı ihtilaflar olsa da yapılan bazı tespitlerde Enes b. Mâlik'in ismi vardır. Bkz. İbnü'l-Cevzî, *et-Telkih,* s. 158; Süyûtî, *Tedrîbü'r-Râvî,* s. 404; Kettanî, *et-Terâtîbu'l-İdâriyye,* I, 196-197.

[20] İbn Sa'd, *Tabakât,* IV, 380.

topraklarıdır [21] ve Hz. Ömer döneminde İslâm'la tanışmaya başlamıştır. O günler Berâ'nın yaşı 25-26 civarıdır; o da istişareden çıkacak kararı merakla beklemektedir. Mecliste bulunanlar, fikirlerini beyan ediyorlar. Genel hava biraz temkinle hareket etme yönündedir... Bir ara mecliste bir sessizlik oluyor. O anda Berâ ayağa kalkıyor ve şöyle haykırıyor: *"Niye susuyorsunuz böyle? Yoksa evlerinizde oturmak için can atan kadınlar mısınız?"* Bu sözü söyleyip, kaçıyor. Çünkü biliyor Hz. Ömer'i, belki sözünden hoşnut olmayacak ve onu iyi bir fırçalayacak... O sözü söyleyip kaçınca, Hz. Ömer arkasından ona şöyle bir bakacak: *"Allah'ım bu nasıl bir cesaret, bu nasıl bir aşk; bu gencin cesaretine hayranım!"* diye ona hayranlığını dile getirecektir...[22] Daha sonra o heyetten el-Cezire seferleri için onay çıkacaktır.

İşte Berâ bu örnekte de görüldüğü gibi hesap kitap adamı değildir; stratejidir, plandır,bu tarz şeyler; onun işi değildir. Alır eline kılıcı, dalar düşmanın arasına, onun yaptığı ve yapmak istediği sadece budur. Peki, böyle bir tavır doğru bir tavır mıdır? Komutan olarak doğru değil; ama asker olarak doğru... Zaten Hz. Ömer de ondan asker olarak istifade etmek gerektiğini söylemişti.

Efendimiz (sas) hayatta iken, Berâ b. Mâlik hep Suffa'da, hep O'nun (sas) arkasındadır. Çok güzel bir sesi ve şiire karşı kabiliyeti vardır. Efendimiz (sas), onu erkek askerlerin develerinin başına,[23] Enceşe el-Esved el-Hâdi'yi de [24] hanımların develerinin başına koymuştur. İkisi de aynı işi yaptıkları için bazen birbirlerine nazire yaparlardı. Berâ, o güzel sesi ile develeri coşturur; Enceşe ise ona karşı şiirler okurdu. Bir gün yine aynı şeyi yapmış, sesi ile güzel bir şiir okumuş hem de nağmeli; tabi hanımlar da çok beğenmiş, hanımlar kendisini beğenince Berâ da biraz kendinden geçer gibi olmuş. O anda Efendimiz (sas) denge adına Berâ'yı uyarmış; "hanımlardan sakın ve işine bak" diyerek, onu bu konuda bazı şeylerden sakındırmıştır.[25]

[21] el-Cezire, Fırat ile Dicle nehirleri arasında kalan ve şu an çoğu Doğu Anadolu'da olmak üzere onlarca şehri kapsayan büyük bir coğrafyanın ismidir. Bkz. İbn Havkal, *Sûretü'l-Arz*, s. 207.

[22] İbn Asâkir, *Tarihu Medineti Dımaşk*, VIII, s. 98.

[23] İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 162.

[24] İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 75.

[25] İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 162.

Nebevî Medrese'den Terbiye Dersleri

Burada Efendimiz'in (sas) terbiye adına sahâbe ile kurduğu ilişki için çok şey söylenir; ama asıl konumuz bu olmadığı için oralara girmeyeceğiz. Ancak şu kadarını söyleyeyim ki sahâbe de beşerdi. Efendimiz (sas) ise bir anne şefkati ile onların bu hallerini terbiye ediyordu, kızmıyor, bağırmıyor, rencide etmiyor, toplum içerisinde küçük düşürmüyor; onlara alternatifler sunuyor, boş bırakmayıp hak ile meşgul ediyor ve böylece onlara seviye kazandırıyordu.

Bunun nasıl olduğuna dair bir hadiseyi burada aktaralım. Şimdi aktaracağım rivayeti bize sahâbeden Zeyd b. Eslem nakletmektedir. Zeyd b. Eslem, bu hadisenin detaylarını bizzat işin faili olan Havvât b. Cübeyr el-Evsî'den duymuş ve bizlere duyurmuştur. Havvât, ensârın genç yiğitlerindendir. Evs kabilesindendir. Havvât'ı biz çok iyi tanımasak da abisi Abdullah b. Cübeyr'i çok iyi tanıyoruz. O Uhud'un okçularının komutanı idi. Uhud'da şehadet şerbetini içen 70 sahâbîden biriydi.[26] İşte Havvât, Abdullah'ın küçük kardeşidir. Bedir'in aslanlarından biridir. Efendimiz'den (sas) bize birkaç hadis rivayet etmiştir. Hicretin 40. yılında Medine'de vefat emiştir.[27] Başından geçen olayı Zeyd b. Eslem'e anlatmış, Zeyd de bize nakletmiştir.

Havvât diyor ki:

"Resûlullah (sas) ile birlikte bir sefere çıkmıştık, yolda Merru'z-Zahrân'da konakladık. Bir ara dolaşmak için çadırımdan çıktım, bir de ne göreyim, bazı kadınlar oturmuş sohbet ediyorlardı. Onlardan hoşlandım ve hemen geri döndüm. Bir elbise çıkardım ve onu giyerek dışarı çıktım. Sonra da gelip kadınların yanına oturdum. Bu sırada, Resûlullah (sas) çadırından çıktı. Kendisini görünce bir anda sarsıldım, korktum, utandım elim ayağım birbirine dolandı. O'na: 'Ey Allah'ın Resûlü, bir devem huysuzlanıp kaçtı, onu bağlayacak bir bağ arıyorum' dedim. O yoluna devam etti, ben de onu

[26] İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 547-549; İbn Hacer, *el-İsâbe,* II, 1019; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe,* III, 194; İbn Abdilberr, *el-İstiâb,* III, 14.

[27] Bkz. İbn Sa'd, *Tabakât,* III, 549-550; İbn Hacer, *el-İsâbe,* I, 519, 520; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe,* II, 189-190; İbn Abdilberr, *el-İstiâb,* III, 38-39.

izledim. Sonra ridasını üzerime atarak, def-i hacet için epey benden uzaklaştı. Hacetini gördükten sonra çıkıp abdest aldı ve bana doğru gelmeye başladı. O sırada, sakalından süzülen sular göğsüne doğru akıyordu. Bana: '**Ey Abdullah! Devenin huysuzluğu geçti mi?**' diye sordu. Ben halimi anlamadığını sanmıştım; ama meğer Efendimiz (sas) benim asıl maksadımı anlamış, o sözü söyleyince öyle bir utandım ki hiçbir şey söyleyemedim. Derken oradan ayrıldık. Yolda, yüz yüze her geldiğimizde bana: '**Allah'ın selâmı üzerine olsun ey Abdullah! Devenin huysuzluğu geçti mi?**' buyuruyordu. Bu iş uzayınca mescide girip namaza durdum. Resûlullah (sas) odasından çıkageldi ve iki rekât namaz kıldı. Ben de ayrılır gider de beni rahat bırakır ümidi ile namazı uzattım. O, yine: '**Ey Abdullah! Dilediğin kadar namazı uzat. Sen bitirmediğin sürece buradan ayrılmayacağım**' dedi. O zaman kendi kendime: 'Allah'a and olsun ki Resûlullah'dan (sas) özür dileyeceğim ve onun gönlünü rahatlatacağım' dedim. Namazı bitirdiğimde bana: '**Allah'ın selâmı üzerine olsun ey Abdullah! Devenin huysuzluğu geçti mi?**' buyurdu. Ben de: *'Seni hak olarak gönderene and olsun ki Müslüman olduğumdan beri o deve hiç kaçmamıştır'* dedim. Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem (sas), üç kere: '**Allah iyiliğini versin ve seni muhafaza etsin**' dedi ve o günden sonra bu konuyu bir daha hatırlatmadı."[28]

Berâ b. Mâlik de güzel sesi ile develeri coşturup, hanımların dikkatini çekip, hanımlar da ona bakınca anında Efendimiz (sas) onu uyarmış onu başka bir iş ile meşgul etmiştir.

Bir gün yine Berâ güzel güzel şiirler okuyup develeri coşturunca, hanımların develerine bakan Enceşe de bu işte Berâ'dan geri kalmamak için, o da şiirler okumaya başlamış, tabi develer coşunca, üstlerindeki hanımlar biraz korkmuştu. O anda Efendimiz (sas) Enceşe'yi uyarma adına da: "**Ey Enceşe! Yavaş ol, billurları/kristalleri kıracaksın**" demişti ...[29] Sözün inceliği muhakkak anlaşılmıştır. Efendimiz'in (sas) dünyasında kadının yerini anlamak için sadece bu söz bile yetmez mi? Ona göre kadın kristal gibi güzel; ama yine kristal gibi hassas bir emanettir.

[28] İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 520; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr*, IV, 203-204; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe*, II, 190.
[29] Buhârî, *Edeb*, 116.

Yemâme'den Yiğitlerin Sesi Yükseliyor

Efendimiz (sas) ile birlikte birçok gazve ve sefere katılan Berâ, 24-25 yaşlarında iken, Efendimiz (sas) dünyasını değiştirir. Hz. Ebû Bekir hilafete geçince de tabir caiz ise kendisini yeni halifenin eline çekilmiş bir kılıç olarak verir. O ne derse, onu yapar, nereye gönderirse oraya gider. İrtidat olaylarında aktif olarak görev alır. Biz onu Yemâme'de peygamberlik iddiasında bulunan yalancı Müseylimetü'l-Kezzâb'ın karşısında görüyoruz.[30] Malumunuz, Benî Hanife'den olan Müseylime, Efendimiz'in (sas) hayatının son demlerinde peygamberlik iddialarında bulunmuş, Efendimiz (sas) ve sahâbe ona Müslümancık anlamında Müseylime ismini takmışlardı.[31]

O bölge, bir fitne ve fesat yuvası haline gelince de Hz. Ebû Bekir oraya bir ordu göndermişti. Ancak, Müseylime'nin ordusu hem çok kalabalık, sayılarının 40.000 civarında olduğu söylenir[32] hem de birbirlerine inanılmaz derece de bağlı idiler. Onlar asabiyet noktasında inanılmaz bir taassup ile birbirlerine bağlanmışlardı. Zaten Müseylime de bu alanı çok iyi kullanıyordu. O bâtıl topluluğun nasıl bir asabiyet içerisinde olduklarını görmemiz için şu örneğe bakmamız yeterlidir.

Müseylime ile aynı kabileden olan Talha en-Nemrî isimli bir şahıs bir gün Müseylime'nin yanma gider: "Sen kimsin"? diye sorar: Müseylime kendini tanıtır. "Seni peygamber olarak kim gönderdi?" der. Müseylime: "Rahman" diye cevap verir. en-Nemrî: "Peki, sana Rahman aydınlıkta mı / gündüz mü geliyor, karanlıkta mı/gece mi?" diye sorar. Müseylime: "Karanlıkta" der. Talha, şöyle Müseylime'nin yüzüne bakar ve der ki: *"Ben şehadet ederim ki sen bir yalancısın; Muhammed ise haktır. Fakat bize Rebia kabilesinin yalancısı, Mudar kabilesinin sadığından/doğrusundan daha sevimlidir."*[33] İşte söz bu... Tüm asabiyet hastalığına tutuşanların en bariz özelliği budur. Mesele kimin hak olduğu değildir onlar için, kimin doğru olduğu hiç değildir,

[30] İbn Sa'd, *Tabakât*, IV, 381; İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 163.
[31] İbn Hişâm, *es-Sîre*, IV, 600-601; Ahmet Önkal, "Müseylemetülkezzâb", *DİA*, XXXII, 90.
[32] Taberî, *Tarih*, IV, 100.
[33] Taberî, *Tarih*, III, 286.

kimin güzel iş yaptığı da değildir, onlar için aslolan nedir? Bizden mi değil mi? Bizden olsun çamurdan olsun mantığıdır.

İşte Müseylime böyle bir mantık etrafında tüm kabilesini toplamıştı. Adamlar ölümüne bir taassup ile savaşıyor, seve seve canlarını veriyorlardı. Böyle olunca da Müslümanlar bunların karşısında epey zorlanıyorlardı. Hatta bir ara İslâm ordusu büyük bir sarsıntı geçirmişti. Böyle bir anda İslâm ordusunun komutanı olan Halid b. Velid, yanındaki gözde adamı Berâ b. Mâlik'e dedi ki: "Berâ! Hadi o güzel sesinle İslâm askerlerine bir konuşma yap! Onların toparlanmasını sağla" Halid b. Velid'in bu talebine karşı Berâ b. Mâlik, yaşı o günler 25-26'dır; yüksekçe bir yere çıktı ve karşısında duran İslâm askerlerine çok etkili bir konuşma yaptı. O konuşmasının bir yerinde yüzyıllardır risaletin davasına hizmet edenlere, mühim bir ilke olacak, bir söz söyledi. Ne dedi biliyor musunuz? *"Ey Müslümanlar! Bugün artık sizin için Medine diye bir yer yoktur. Yalnızca sizin için Allah ve Cennet vardır."* [34] Sadece bu söz üzerinden bizler anlayalım, Berâ b. Mâlik nasıl biridir...

Berâ b. Mâlik: Allah ve Cennet

Bu söz o kadar etkilemiştir ki *Rical Havle'r-Resûl* yazarı Halid Muhammed Halidî, Berâ'yı anlattığı bölümün başlığını: *"Berâ b. Mâlik: Allah ve Cennet"* diye koymuştur.[35] Berâ, Suffa mektebinde, risaletin davasının ahlakını, ilkelerini çok iyi öğrenmişti. O davanın ilkelerinden biri idi; arkaya bakmak yok; arkana bakarsan, 'benimle kim var' dersen, 'arkamdaki çoluk, çocuğum, işim, aşım, eşim, sevdiklerim' dersen yürüyemezsin. Bazı yerlerde arkana bakmadan yürümeyi öğreneceksin, işte Berâ bunu çok iyi öğrenenlerden biri idi.

Peki, Berâ b. Mâlik'in bu sözü size başka bir şeyi daha hatırlattı mı? Gemileri yakan adam Târık b. Ziyâd'ı[36] (v. 102/720) hatırlamadınız mı? Endülüs'ün efsanevi komutanı o büyük insana ilham kaynağı kim olmuş şimdi daha iyi öğrendik değil mi? Târık b. Ziyâd da 100 gemi ile Cebel-i Târık'tan

[34] İbn Sa'd, *Tabakât*, IV, 380; İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 162.
[35] Muhammed Halid, *Rical Havle'r-Resûl*, s. 338.
[36] Bkz. İsmail Hakkı Atçeken, "Târık b. Ziyâd", *DİA*, XL, 24, 25.

İspanya sahillerine varınca, 98 gemiyi Tunus'a geri gönderir; 2 gemiyi de askerlerinin gözleri önünde yakar. Sonra ne dedi:[37] *"İşte önünüzde deniz gibi bir düşman, arkanızda düşman gibi bir deniz"* artık siz bilirsiniz.[38] Bu ne demek: 'Ölmek var, ama dönmek yok' demek. Bu ne demek: 'Yaşatmak için ölmek' demek. Bu ne demek: 'Diriltme adına kurban olmak' demek... Ümmet-i Muhammed'e bunu sahâbe öğretti; onları iyi öğrenenler Tarık gibi yüzlerce sene sonra gelseler bile onlar gibi davranabildiler...

Berâ'nın o konuşması bir anda İslâm ordusunu ayağa kaldırdı. Yemâme'nin meydanı tekbirlerle inledi. Coşan İslâm ordusu, asabiyetin bir araya topladığı o cahil topluluğu önlerine katıp kovalamaya başladılar. Dağılan Müseylime ordusu daha sonra adı *Hadikâtü'l-Mevt/Ölüm Bahçesi* diye konulacak bir bahçeye sığındılar. Bu bahçe öyle sıradan bir yer değildi. Adı bahçe ama kendisi kale gibi bir yerdi. Askerlerin çıkması mümkün olmayan yüksek duvarları vardı. Mevzileri vardı, çok sağlam kapısı vardı. Tam bir kale gibiydi... Müseylime ordusu o bahçeye ya da o kaleye sığınınca kapıları kapattılar ve İslâm ordusuna ok yağdırmaya başladılar. İslâm ordusu hiçbir şey yapamadı, yapamazdı da işin tek bir çözüm yolu vardı; o da kale kapısını açıp, İslâm askerlerinin içeriye girmesini sağlamaktı. Ama kalenin kapısını açmak çok da kolay bir iş değildi.

---

[37] Târık b. Ziyâd'ın askerlerine vermiş olduğu o muhteşem hutbenin bir miktarını yeri gelmişken burada sizlere aktarmak isterim. Binlerce askerine hitaben o büyük komutan, şunları söylemiştir: "Ey insanlar! İşte önünüzde deniz gibi bir düşman, arkanızda düşman gibi bir deniz! Sizin için sabır ve sadakatten başka çare yoktur! Bilesiniz ki siz bu adada açların sofrasındaki yemekler gibisiniz. Düşmanınız sizi ordusu ve silahları ile karşıladı. Onların silahları fazla, erzakları bol, sayıları çok... Sizin ise, elinizdeki kılıçtan başka ağırlığınız ve düşmanın elinden alacağınız yiyeceklerden başka yemeğiniz yok! Hiçbir şey yapmadan şu durumumuz birkaç gün devam etse, kuvvetten kesilir, olduğumuz yerde kalakalırız. Böyle olunca, bizden şu an korkan düşman da halimizi görüp, bize karşı cesaretlenir. Bu kötü akıbete düşmekten kendinizi koruyarak, şu azgın düşmana karşı gelin görevinizi hakkınca yerine getirin... Bilesiniz ki daha zor olana azıcık sabrederseniz daha lezzetli olan refahtan daha uzun süre istifade edersiniz. Biliniz ki sizi çağırdığım şeye ilk uyacak olan benim! Canınızı düşünerek benden yüz çevirmeyin. Sizde benden daha fazla bir zorluğa katlanmayacaksınız. Sizin payınıza düşenden daha fazla benim payıma düşmeyecek. Unutmayın, şu an hepimiz aynı kaderi paylaşıyoruz... Böylelikle, İslâmiyeti bu topraklara yerleştireceğinize inanıyorum. Elde edeceğiniz ganimetin tamamını size bırakmayı Halife Velid b. Abdülmelik söz vermiştir. Allah yardımcınız olsun! İki cihanda sizin kahramanlığınız hep hayırla yâd edilsin..." İbn Hallikân, *Vefeyâtü'l-A'yân*, V, 321.

[38] İbn Hallikân, *Vefeyâtü'l-A'yân*, V, 321.

Berâ b. Mâlik Yine Sahnede

İşte böyle bir zorlu anda arkasına bakmayan Berâ çıktı meydana... Arkadaşlarına dedi ki: "Birimizin kendini kurban etmesi lazım, yoksa bu işin biteceği yok... Ben o kurbanım; oturacağım kalkanımın üzerine, siz mızraklarınızla beni kaldırıp kalenin içine atacaksınız. İnşallah ben size kapıyı açacağım. Siz de içeriye girer onların işlerini bitirirsiniz." [39] Arkadaşları yok dese de Berâ kararlılık gösterir, en son Halid'den izni koparır ve aynen dendiği gibi kalenin içine atılır. Okların, kılıçların hedefi olur; ama hiç aldırmadan yara bere içinde duvardan aşağıya atlamayı başarır ve neticesinde kalenin kapsını açar. O kapından içeriye giren Müslümanlar, *Hadikâtü'l-Mevt/ Ölüm Bahçesi* olan o mevkide asabiyet ordusunu yerle bir ederler.[40]

Giren askerlerden biride Vahşi b. Harb'tir. Elinde Uhud gününden beri sakladığı mızrak vardır. O gün Hamza'nın kefaretini ve işlediği günahlarının kefaretini ödeme adına Müseylime'yi öldürmeyi kafasına koymuştur. Kalenin içerisine girince gözleri hemen onu aramıştır. Peygamberlik iddiasında bulunan o yalancıyı bulunca, Uhud günü attığı mızrağını yine aynı ustalıkla atmış, Müseylime'yi yere devirmiş, kendi de şükür adına secdeye kapanmıştı. [41]

Enes b. Mâlik, rivayet ediyor diyor ki: *"O gün Berâ'nın üzerinde 80'den fazla ok ve kılıç yarası vardı."* [42] Ordu komutanı Halid, savaşın kaderini belirleyen bu büyük işi yaptığı için Berâ'ya olan sevgisi daha da artmış ve savaş sonrası bir ay boyunca Halid onun tedavisi ile bizzat meşgul olmuştu. Bir aylık tedavinin arkasından Berâ iyileşip ayağa kalktı. Onca yaradan sonra iyileşip ayağı kalkınca sizce sevinmiş midir Berâ?

[39] İbn Sa'd, *Tabakât*, IV, 380-381; Zehebî, *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ*, I, 196-197.
[40] Taberî, *Tarih*, III, 290.
[41] İbn Hacer, *el-İsâbe*, III, 2079-2080; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe*, V, 409-410.
[42] İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 162; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe*, I, 364.

Bu Nasıl Bir Sevdadır?

Yemame sonrasında ki bir tabloyu, başta Zehebî *Siyer*'inde, Taberânî *Mu'cem*'inde olmak üzere, birçok kaynak Hz. Enes'in rivayeti ile bize şöyle aktarıyor. Enes b. Mâlik diyor ki:"Bir gün baktım Berâ askerlerin uzağında oturuyor, yanına yaklaştım; onun bir şeyler mırıldandığını duydum. Biraz daha yaklaştım; baktım nağme ile şiirler okuyor, biraz kızdım ona ve dedim ki: *"Ey Berâ!* - Araplarda abi, abla diye bir ifade olmadığı için ismi ile hitap ediyor- *Allah'ın kitabından bazı ayetleri okuyacağına, tutmuşsun bu nağmelerin (marşların) yakasını, bırak onları da ille de bir şey okuyacaksan Kur'ân oku."* Birden başını kaldırdı; gözleri dolmuş bir halde bana baktı ve dedi ki: *"Korkuyorum Enes, korkuyorum."* Neden korktuğunu anlamamıştım. Merakla yüzüne baktım, o devam etti: *"Yatağımda öleceğim diye, şehit olmadan gideceğim diye korkuyorum."* Pişman oldum ona biraz önce söylediklerimden, ben onu sıradan kendi kendine meşguliyet olsun diye bir şeyler yaptığını zannederken, demek o şehadet, şehadet diye yanıp tutuşuyormuş. Sonra gözyaşlarını sildi. Büyük bir ümit ile: "Hayır Enes, hayır! Allah beni bundan mahrum etmeyecektir. Ben şimdiye kadar yüzlerce düşman ile karşılaştım, onlarla dövüştüm ve her zaman onları ben öldürdüm. Eğer Rabbim bunca karşılaşmada beni yaşattı ise bu bana vereceği büyük bir mükâfattan dolayıdır; büyük bir rızıktan dolayıdır. O rızık şehadettir. Ben de ona işin neticesinde inşallah kavuşacağım..." [43]

Neydi bahsimizin serlevhası? *"Rezzak olan Allah'tan rızık olarak şehadet isteyen bir yiğit..."* İşte Berâ'nın şehadet aşkı, sevdası böyle bir sevda, böyle bir aşktı. Enes diyor ki: *"O gün Berâ'nın nasıl bir şehadet aşkının olduğunu daha iyi anladım."* [44]

Berâ b. Mâlik, kardeşi Enes ile konuşurken sözlerinin içerisinde şöyle bir ifade kullandı, dikkatinizi çekti mi bilmiyorum. Dedi ki: *"Ben şimdiye kadar yüzlerce düşman ile karşılaştım, onlarla dövüştüm ve her zaman onları ben öldürdüm."* [45] Bu ifadeye biraz dikkat etmek gerekiyor... O günlerde

[43] Zehebî, *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ,* III, 126; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr,* II, 27; İbn Sa'd, *Tabakât,* IV, 382; İbn Abdilberr, *el-İstiâb,* I, 238.

[44] Zehebî, *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ,* III, 126; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebîr,* II, 27.

[45] İbn Hacer, *el-İsâbe,* I, 162; İbn Abdilberr, *el-İstiâb,* I, 238.

Araplarda yaygın bir savaş kuralı vardır. Savaş başlamadan önce iki taraftan bir, iki, üç; artık ne kadar ise belli bir sayıda asker meydana çıkar, önce onlar dövüşmeye başlar, artık kim kimi öldürürse, ondan sonra asıl savaş başlardı. Bu çok yaygın bir kuraldı. Hatırlanacağı üzere, Bedir savaşının öncesinde de Utbe, Velid ve Şeybe'nin karşısına Hamza, Ali ve Ubeyde çıkmıştı.[46] Uhud'da da Abduddaroğulları'nın karşısına Hz. Ali çıkmıştı.[47] Hendek'te de Amr b. Vûd'un karşısına yine Hz. Ali çıkmıştı.[48] İşte, Berâ b. Mâlik, hangi savaşa katılmışsa eğer o savaşta böyle bir davet olmuşsa, kesinlikle meydana o atılmıştır. Aynen Hz. Ali gibi... Meselâ o; Yemâme'de savaşın öncesinde bölgenin en güçlü savaşçısı; *Himarü'l-Yemâme/Yemâme Eşeği* denen adamla dövüşmüş, onu da yere sermişti.[49]

Bundan dolayı bazı tarih kitaplarında o; *"düello kahramanı"* diye tanıtılır;[50] gerçekten de böyledir. O düellolarda, karşı tarafı öldürür ve yine o günlerde olan kural gereği, öldürülen şahsın üzerinde neyi varsa hepsini de kendisine ganimet olarak alırdı. O şahsi ganimetler, ilk vuruşan askerin olur, diğer askerle paylaşılmazdı. Berâ'nın böyle 100'ün üzerinde karşılaşmaya çıktığını ve hepsinden galip gelerek, düşman askerlerinin ganimetlerini aldığını kaydeder kaynaklarımız... [51] Hatta bu hal, Hz. Ömer'in kulağına gidince, Berâ'nın babalığı Ebû Talha'ya yazdığı mektupta, Berâ'dan 5'te bir pay almasını ona söylemiş, elde ettiği ganimetin çok olduğunu beyan etmiştir.[52] Bu örnekler üzerinden onun nasıl bir asker, nasıl bir kahraman, nasıl bir yiğit olduğunu anlayabiliyoruz.

Adım Adım Şehadete

Hicretin 20. yılıdır ve sahâbe, İran'ın Tüster şehrinde, Sasanilerin en güçlü kalelerinin ve ordularının olduğu bir bölgenin önlerindedir. İslâm ordusu bu şehri kuşatmış; ama kaleler yine aşılmıyor; günler süren kuşatmalar

[46] İbn Hişâm, *es-Sîre,* II, 277; İbn Kesîr, *el-Bidâye,* III, 277.
[47] Taberî, *Tarih,* III, 15; Vâkıdî, *Kitâbü'l-Meğâzî,* I, 226.
[48] Vâkıdî, *Kitâbü'l-Meğâzî,* II, 471; Halebî, *es-Sîretü'l-Halebiyye,* II, 642.
[49] İbn Hacer, *el-İsâbe,* I, 162.
[50] Kara, Hilal, Abdullah, *Ashâb-ı Suffe,* s. 297.
[51] İbn Hacer, *el-İsâbe,* I, 162; İbn Abdilberr, *el-İstiâb,* I, 238.
[52] İbn Sa'd, *Tabakât,* IV, 382-383.

devam ederken; Müslümanlar surların dibinde nasıl bu işin üstesinden geleceklerini hesap ediyorlar. O anda Sasaniler pek de Arapların alışık olmadığı bir iş yapıyorlar; kale surlarının üzerinden aşağılara ateşte kızgınlaştırılmış demir kancalar atıyorlar; kancaya takılan Müslüman askeri, yukarıya doğru çekiyorlar. Demirler kızgın olduğu için kimse elini de veremiyor, kimse kancaya takılan askeri de kurtaramıyor. O anda, kancalardan biri Berâ'nın kardeşi Enes'e takılıyor ve din binasının büyük bir sütünü ölüme doğru çekiliyor. Berâ durur mu; ağâbeydir o... Enes diyor ki: "...Koşup geldi ve kızgın demiri elleri ile tuttuğu beni oradan kurtardı; ama elleri gitmişti. Elleri demire değer değmez eriyip, yanmıştı. Öyle ki biz bakmaya korktuk, o ise beni kurtarmanın sevinci içinde idi..." [53]

Günlerce ellerinin iyileşmesini bekledi. O günler halen kuşatma devam ediyordu. Artık takatler tükenmek üzeredir; o anda Ebû Musa el-Eş'arî, karşı taraftan biri ile gizli görüşmeler yaptı, ona emân verileceği vaadi ile anlaştı ve o İranlının göstermesi ile kaleye giren gizli bir yol buldu. Şimdi birisi lazımdı; o gizli yoldan geçip, gitsin ve kale kapılarını İslâm askerlerine açsın. Peki, kim o yoldan geçip, kale kapılarını açmaya cesaret edebilir ki? Ebû Musa el-Eş'arî, düşündü ve en sonunda: 'Bu işi yapsa yapsa Berâ yapar' dedi ve bu zorlu görevi Berâ'ya söylemeye karar verdi. Ebû Musa, bu görevi Berâ'ya söyler söylemez; Berâ yine sağına soluna bakmadan meydana atılma büyüklüğünü gösterdi. Yanına aldığı Mecze b. Sevri ile beraber o gizli yoldan geçerek ve kale kapısını Müslümanlara açmaya muvaffak oldu.[54]

Müslümanlar açılan kale kapısından içeri girdiler ve o anlarda çok şiddetli çarpışmalar oldu. O çarpışmaların devam ettiği bir anda, sahâbeden biri Berâ'nın yanına geldi ve ona dedi ki: "Ey Berâ! Hatırlıyor musun, sen bir gün üstün başın toz toprak içerisinde, saçların dağınık bir halde Efendimiz'in (sas) huzuruna gelmiştin. Herkes o halinden dolayı seni yadırgarken Efendimiz (sas) sana bakmış ve şöyle demişti: **"Nice saçı, başı dağınık, üzeri toz toprak içinde olan ve insanlar tarafından önemsenmeyen kişiler vardır ki eğer bir hususta yemin etseler, bir hususta dua etseler Allah mutlaka onları**

[53] İbn Hacer, *el-İsâbe*, I, 162.
[54] eş-Şâmî, *Sübülü'l-Hüdâ*, X, 98.

doğrular ve onların sözlerini kabul eder. İşte Berâ onlardandır."[55] Sahâbî diyor ki: "Hatırladın mı Ey Berâ bu sözleri" Berâ diyor ki: "Nasıl unuturum o sözleri hayatımın en güzel hatırası o, onu nasıl unuturum?" O sahâbî der ki: "O zaman Rabbimize dua et de bize zafer bahşetsin ve bizi bu zor durumdan kurtarsın." Berâ; "Tamam; ama bir şartla siz de gönülden benim yapacağım duaya âmin diyeceksiniz." dedi. Orada bulunanlar, 'tamam' dediler. Berâ b. Mâlik o esnada ellerini açıyor: *"Allah'ım! Sana yemin ederek dua ediyorum. Bizlere zafer nasip et. Düşmanı bizlerin elleri ile kahret ve bana bu sefer, ne olur ya Rabbi bu sefer* şehadet nasip et ve *beni bu sefer* özlediğim *Nebi'ne kavuştur."* diye dua etti. Askerler duaya âmin derler.[56] Amin diyenlerden biri de Enes b. Mâlik'tir. Diyor ki Enes: "Duasını yaptı, herkes amin dedi; ben de dedim. Sonra göz göze geldik. Bana şöyle bir baktı, tebessüm etti. Ben anladım ki o bakış Berâ'nın son bakışı idi." Gerçekten de öyle oldu. Savaşın sonlarına doğru kahramanca savaşırken, kılıç darbeleri altında Berâ yıllardır özlemini çektiği, Rezzak olan Allah'tan rızık olarak dilendiği şehadete kavuştu. [57]

Şehit Olurken

Berâ b. Mâlik'in nasıl şehadet şerbetini içtiğini kaynaklarımız şöyle anlatır: "Kalenin içerisinde aradı, aradı İranlıların komutanı Merzibân ez-Zâre'yi buldu. Onu düelloya davet etti. Merzibân ez-Zâre geldi; başladılar dövüşmeye... Birkaç dakika sonra Berâ, Merzibân ez-Zâre'yi yere devirdi. Komutanlarının öldüğünü gören İranlı askerler hepsi birden Berâ'nın üzerine saldırdılar. Berâ onlarla savaşırken, ortalarında şehadete kavuştu."[58] O, böylece Tüster'de özlediği şehadete, mü'minler de günlerdir bekledikleri zafere erişti.

Tarihler Hicretin 20. yılını gösteriyordu. Berâ, o gün 31 yaşlarında gençliğinin baharında idi. Ama kurban olmuştu risaletin davasına, şehit

[55] Tirmizî, *Menâkıb,* 54; Ebû Ya'lâ el-Mevsılî, *Müsned,* III, 369.
[56] İbn Hacer, *el-İsâbe,* I, 162.
[57] İbn Sa'd, *Tabakât,* IV, 383; İbn Hacer, *el-İsâbe,* I, 162; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe,* I, 366; İbn Abdilberr, *el-İstiâb,* I, 239.
[58] İbn Hacer, *el-İsâbe,* I, 162; İbn Esîr, *Usdü'l-Ğâbe,* I, 364.

olarak bu dünyadan gitmiş, az yaşamış, az konuşmuş; ama çok şeyler miras olarak bırakıp gitmişti.

Berâ b. Mâlik, dedik ya söz adamı değil, iş/eylem adamıdır diye... Sözlerine, rivayetlerine değil, hayatına hayran olduğumuz birisidir. Ama buna rağmen Efendimiz'in (sas) kutlu lisanından bize aktarılan bazı hadislerin ya bizzat aktörü veyahut şahidi olmuştur. O hadislerden bir tanesi kendi hakkında idi; onu biraz önce size aktardım. Size onun şahit olduğu bir diğer hadisi daha nakletmek istiyorum. Bu hadis üzerinden de siz Berâ'nın şahsiyetinin anahtarlarına dair çok önemli ipuçları yakalayabilirsiz.

Diyor ki: "Bir gün Efendimiz (sas) bizlere hutbe irad etmek için minbere çıktı. Ama o gün Efendimiz'de (sas) farklı bir hal vardı. O kadar yüksek sesle, bağıra bağıra konuşuyordu ki biz hiç o halde Efendimiz'i (sas) görmemiştik. Sonra anladık ki Efendimiz (sas) söylediklerini dışarıda olan insanlara da duyurmak istemiş, zaten onun o ses tonu ile evlerinde olan kadınlar bile bu hutbeyi duymuşlardı. Efendimiz (sas) demişti ki: **"Ey dili ile ikrar edip de kalbine iman girmeyenler! Müslümanların gıybetini yapmayınız. Onların ayıplarını araştırmayınız. Kim Müslüman kardeşinin ayıbını araştırırsa Allah da onun ayıbını araştırır. Allah kimin ayıbını araştırırsa, onu evinin içinde bile rezil eder."**[59]

Bu önemli, önemli olduğu kadar da dehşetli hadisi bize nakleden Berâ'dır. Nakledenin bu hadisten ne kadar istifade ettiği ortadır. İnşallah bizler de istifade edenlerden oluruz. Çünkü gerçekten bu alanda ciddi eksiklerimiz vardır. Herkes bu manada kendini sorgulamak zorundadır.

Rabbim yollarından, arkalarından, onların mekteplerinden ayırmasın; bizleri de aynı cadde de yürütsün. Son nefesimize kadar bizlere istikamet ve istikrar nasip etsin. Berâ b. Mâlik'in aşkı olan şehadeti, aşkımız kılsın. Bizlere de Rezzak olan Allah'tan rızık olarak şehadet istetsin. Berâ b. Mâlik'in izlerini taşıyanlarımızın sayısını çoğaltsın. Annelerimizi onun annesi Ümmü Süleym gibi birer teslimiyet kahramanı, bizleri de bir şehadet sevdalısı eylesin.

[59] Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, XXXIII, 20; Tirmizî, *Birr*, 82.

Berâ b. Mâlik'in Hayatından Mesajlar

- Ada! Evlatlarını Ümmü Süleym gibi Peygamberin Mektebine, biri Enes gibi âlim, biri Berâ gibi Mücahid olsun.
- Yürü! Arkana bakmadan risalet davasının zorlu yollarını, adımların küçük, işlerin az olsa bile Allah bereketini ihsan etsin.
- Bul! kendine Halid gibi bir yol rehberi ve hayat arkadaşı, eksiğini tamamlasın, noksanını gidersin ve sana cennetin kokusunu hissettirsin.
- Yaşa! Şehit gibi hayatını, imanın hayatına, hayatın imanına şahitlik yapsın; söyleminle eylemin birbirini tamamlasın.
- İste! Rezzak olan Allah'tan şehadeti, bugün olmazsa yarın, yarın olmazsa öbür gün; ama bir gün mutlaka gelip sana kavuşsun.